

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

รายวิชา ว 31101 ฟิสิกส์ 1

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1

ปีการศึกษา 2563

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การเคลื่อนที่แนวตรง เรื่อง ตำแหน่งระยะทางและการกระจัด เวลา 1 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ผลการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ว 4.1 : เข้าใจลักษณะการเคลื่อนที่แบบต่างๆ ของวัตถุในธรรมชาติ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

ผลการเรียนรู้

1. อธิบายเกี่ยวกับการเคลื่อนที่แนวตรงและปริมาณที่เกี่ยวข้อง

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.1 อธิบายเกี่ยวกับตำแหน่ง ระยะทางและการกระจัดได้
- 2.2 ระบุความแตกต่างของระยะทางและการกระจัดได้
- 2.3 คำนวณหาระยะทางและการกระจัดได้

3. สารสำคัญ

การบอกตำแหน่งที่ชัดเจนจะต้องเทียบกับตำแหน่งหนึ่งที่เราเรียกว่า ตำแหน่งอ้างอิงหรือจุดอ้างอิง เช่น คนยืนห่างจากเสาไฟฟ้า 10 เมตรไปทางขวา สำหรับการบอกตำแหน่งของวัตถุ เช่น รถ ลูกบอล เป็นต้น ในแนวเส้นตรงนิยมเขียนเส้นตรงแล้วกำหนดจุดอ้างอิงพร้อมกับสเกลแสดงระยะทาง

ระยะทาง (distance) คือ ความยาวตามเส้นทางที่วัตถุเคลื่อนที่ได้ทั้งหมด เป็นปริมาณสเกลาร์ คือ มีแต่ขนาดอย่างเดียว มีหน่วยเป็นเมตร(m) โดยทั่วไปเราใช้สัญลักษณ์ S

การกระจัด (displacement) คือ เส้นตรงที่เชื่อมโยงระหว่างจุดเริ่มต้นและจุดสุดท้ายของการเคลื่อนที่เป็นปริมาณเวกเตอร์ คือ ต้องคำนึงถึงทิศทางด้วย มีหน่วยเป็นเมตร(m)

4. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- 4.1 มีความสามารถในการสื่อสาร
- 4.2 มีความสามารถในการคิด
- 4.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา

5. สารการเรียนรู้

5.1 ด้านความรู้ (K)

- ตำแหน่ง
- ระยะทาง
- การกระจัด

5.2 ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)

- การสำรวจ
- การวิเคราะห์
- การอภิปราย
- การอธิบาย
- การทดลอง

5.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A)

- มีความสนใจใฝ่รู้
- มุ่งมั่นในการทำงาน
- มีวินัย
- มีความซื่อสัตย์ และตรงต่อเวลา
- มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

6. จุดเน้นสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ความสามารถและทักษะศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้ 3R X 8C

- ...√... ทักษะด้านการอ่าน (Reading)
- ...√... ทักษะด้านการเขียน (Riting)
- ...√... ทักษะด้านการคิดคำนวณ (Rithmetics)
- ...√... การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา
- ..... มีทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม
- ..... ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์
- ...√... ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ
- ...√... มีทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ
- ...√... ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- ...√... ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้
- ...√... ทักษะการเปลี่ยนแปลง

ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ

- ...√... ความยืดหยุ่นและการปรับตัว
- ...√... การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง
- ...√... ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม
- ...√... การเป็นผู้สร้างหรือผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability)
- ...√... ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)

คุณลักษณะศตวรรษที่ 21

- ...√... คุณลักษณะด้านการทำงาน ได้แก่ การปรับตัว ความเป็นผู้นำ

...v... คุณลักษณะด้านการเรียนรู้ ได้แก่ การชี้นำตนเอง การตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเอง
...v... คุณลักษณะด้านศีลธรรม ได้แก่ ความเคารพผู้อื่น ความซื่อสัตย์ ความสำนึกผลเมือง

7. ชิ้นงานหรือภาระงาน (หลักฐาน/ร่องรอยแสดงความรู้)

- 7.1 ใบงานที่ 2.2 เรื่อง ตำแหน่ง ระยะทางและการกระจัด
- 7.2 แบบฝึกหัดที่ 2.2 เรื่อง ตำแหน่ง ระยะทางและการกระจัด
- 7.3 สมุดจดบันทึกความรู้ เรื่อง ตำแหน่ง ระยะทางและการกระจัด

8. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้

8.1 กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน

- 8.1.1 นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการเคลื่อนที่ของวัตถุ โดยครูตั้งคำถามว่า “เรารู้ได้อย่างไรว่าวัตถุมีการเคลื่อนที่ที่เกิดขึ้น และการเคลื่อนที่ของวัตถุนั้นมีปริมาณใดเกี่ยวข้อง”
- 8.1.2 นักเรียนตอบข้อซักถามของครูว่า “เมื่อวัตถุมีการเปลี่ยนตำแหน่งจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง แสดงว่าวัตถุมีการเคลื่อนที่”
- 8.1.3 แจ้งให้นักเรียนทราบว่า ในช่วงนี้จะได้ศึกษาเกี่ยวกับตำแหน่ง ระยะทางและการกระจัด

8.2 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

- 8.2.1 นักเรียนแต่ละคนทำใบงานที่ 2.2 เรื่อง ตำแหน่ง ระยะทางและการกระจัด โดยให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลจากห้องสมุดหรือหนังสือเรียนวิชาฟิสิกส์ ซึ่งมีหัวข้อที่ต้องสืบค้นดังนี้
  - ตำแหน่งและระยะทาง
  - การกระจัด

8.3 กิจกรรมรวบยอด

- 8.3.1 ครูอธิบายเพิ่มเติมเรื่อง ตำแหน่ง ระยะทางและการกระจัด
- 8.3.2 นักเรียนและครูร่วมกันสรุปผลการทำใบงานเกี่ยวกับตำแหน่ง ระยะทางและการกระจัดดังนี้

การบอกตำแหน่งที่ชัดเจนจะต้องเทียบกับตำแหน่งหนึ่งที่เราเรียกว่า ตำแหน่งอ้างอิงหรือจุดอ้างอิง เช่น คนยืนห่างจากเสาไฟฟ้า 10 เมตรไปทางขวา สำหรับการบอกตำแหน่งของวัตถุ เช่น รถลูกบอล เป็นต้น ในแนวเส้นตรงนิยมเขียนเส้นตรงแล้วกำหนดจุดอ้างอิงพร้อมกับสเกลแสดงระยะทาง

ระยะทาง (distance) คือ ความยาวตามเส้นทางที่วัตถุเคลื่อนที่ไปได้ทั้งหมด เป็นปริมาณสเกลาร์ คือ มีแต่ขนาดอย่างเดียว มีหน่วยเป็นเมตร(m) โดยทั่วไปเราใช้สัญลักษณ์ S

การกระจัด (displacement) คือ เส้นตรงที่เชื่อมโยงระหว่างจุดเริ่มต้นและจุดสุดท้ายของการเคลื่อนที่เป็นปริมาณเวกเตอร์ คือ ต้องคำนึงถึงทิศทางด้วย มีหน่วยเป็นเมตร(m)

8.4 ขันขยายความรู้

- 8.4.1 นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 2.2 เรื่อง ตำแหน่ง ระยะทางและการกระจัด ซึ่งนักเรียนคนใดที่ทำเสร็จก่อนจะได้พักก่อนเพื่อนในห้องและได้คะแนนพิเศษ
- 8.4.2 สุ่มนักเรียนที่ทำแบบฝึกหัดได้ถูกต้อง เฉลยแบบฝึกหัดหน้าชั้นเรียน
- 8.4.3 ครูมอบหมายให้นักเรียนทำแบบเสริมทักษะ เรื่อง ตำแหน่ง ระยะทางและการกระจัด เป็นการบ้านส่งในช่วงต่อไป

8.5 ชั้นประเมิน

8.5.1 นักเรียนและครูร่วมกันสรุปประโยชน์ที่ได้จากการเรียนเรื่อง ตำแหน่ง ระยะทางและการกระจัด

8.5.2 ตรวจสอบจากการตอบคำถาม การอภิปราย หน้าชั้นเรียน

8.5.3 สังเกตจากความสนใจทางการเรียน

9. สื่อการสอน

9.1 หนังสือเรียนรายวิชาเพิ่มเติม ฟิสิกส์ 1 ชั้น ม. 4-6 สำนักพิมพ์ สกสศ. หน้า 25 – 32

9.2 คู่มือครูรายวิชาเพิ่มเติม ฟิสิกส์ 1 ชั้น ม. 4-6 สำนักพิมพ์ สกสศ. หน้า 43 – 44

9.3 ใบความรู้ที่ 2.2 เรื่อง ตำแหน่ง ระยะทางและการกระจัด

10. แหล่งการเรียนรู้

10.1 ห้องสมุดโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชลาดกระบัง

10.2 ห้องอินเทอร์เน็ต

10.3 ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

11. การวัดและประเมินผล

11.1 การประเมินตามผลการเรียนรู้

11.1 การประเมินตามผลการเรียนรู้ ชิ้นงาน/ภาระงาน	วิธีการวัด	เครื่องมือในการวัด	เกณฑ์การให้คะแนน	เกณฑ์การผ่าน
แบบฝึกหัดที่ 2.2 เรื่อง ตำแหน่ง ระยะทางและการกระจัด	-ตรวจแบบฝึกหัด	- แบบฝึกหัด	-การสืบค้นข้อมูล -ความถูกต้อง -ความครอบคลุม	- ได้คะแนนร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มขึ้นไป
ใบงานที่ 2.2 เรื่อง ตำแหน่ง ระยะทาง และการกระจัด	-ตรวจใบงาน -ซักถามความรู้	- ใบงาน	-การสืบค้นข้อมูล -ความถูกต้อง -ความครอบคลุม	- ได้คะแนนร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มขึ้นไป

11.2 การประเมินสมรรถนะสำคัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และทักษะศตวรรษที่ 21

ประเด็นประเมิน	แหล่ง	วิธีการวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การให้คะแนน
----------------	-------	------------	---------------	------------------

<p>สมรรถนะสำคัญ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความสามารถในการสื่อสาร 2. ความสามารถในการคิด 3. ความสามารถในการแก้ปัญหา 4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี 	<ul style="list-style-type: none"> - แบบฝึกหัดที่ 2.2 เรื่อง ตำแหน่ง ระยะเวลาและการกระจัด - ใบงานที่ 2.2 เรื่อง ตำแหน่ง ระยะเวลา และการกระจัด 	<ul style="list-style-type: none"> - ตรวจใบงาน - ตรวจแบบฝึกหัด - การนำเสนองานหน้าชั้นเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - ใบงาน - แบบฝึกหัด - แบบประเมินการนำเสนองานหน้าชั้นเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - การสืบค้นข้อมูล - ความถูกต้อง - วิเคราะห์ - ความครอบคลุม
<p>คุณลักษณะอันพึงประสงค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีความสนใจใฝ่รู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน - มีวินัย - มีความซื่อสัตย์ และตรงต่อเวลา - มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี 	<ul style="list-style-type: none"> - แบบฝึกหัดที่ 2.2 เรื่อง ตำแหน่ง ระยะเวลาและการกระจัด - ใบงานที่ 2.2 เรื่อง ตำแหน่ง ระยะเวลา และการกระจัด 	<ul style="list-style-type: none"> - ตรวจใบงาน - ตรวจแบบฝึกหัด - ทำงานกลุ่ม - สังเกตพฤติกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - ใบงาน - แบบฝึกหัด - แบบประเมินการทำงานกลุ่ม - แบบประเมินการสังเกตพฤติกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน - การแบ่งหน้าที่และการมีส่วนร่วม - ความกระตือรือร้นในการทำงาน - การทำงานอย่างเป็นระบบ - สนุกสนานเพลิดเพลินในระหว่างทำงาน
<p>ทักษะศตวรรษที่ 21</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทักษะด้านการอ่าน (Reading) - ทักษะด้านการเขียน (Writing) - ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และการสื่อสาร - การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - อธิบายเกี่ยวกับตำแหน่ง ระยะเวลา และการกระจัดได้ - ระบุความแตกต่างของระยะเวลา และการกระจัดได้ - คำนวณหาระยะทาง และการกระจัดได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ตรวจใบงาน - ตรวจแบบฝึกหัด - การนำเสนอหน้าชั้นเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - ใบงาน - แบบฝึกหัด - แบบประเมินการนำเสนอหน้าชั้นเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - การสืบค้นข้อมูล - ความถูกต้อง - ความครอบคลุม - ความเหมาะสมของบทบาทการนำเสนอ - ความถูกต้อง ข้อมูล สารความรู้ - ส่วนประกอบอื่นๆ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

- การเป็นผู้นำและ ความรับผิดชอบ (Responsibility) -การเป็นผู้สร้างหรือ ผู้ผลิต (Productivity)				
คุณลักษณะ ศตวรรษที่ 21 - คุณลักษณะด้าน การทำงาน (การ ปรับตัว) - คุณลักษณะด้าน การเรียนรู้ (การ ตรวจสอบการเรียนรู้ ของตนเอง) - คุณลักษณะด้าน ศีลธรรม (ความ ซื่อสัตย์ ความเคารพ ผู้อื่น)	-	- ทำงานกลุ่ม - สังเกตพฤติกรรม	- แบบประเมิน การทำงานกลุ่ม - แบบประเมิน การสังเกต พฤติกรรม	-การกำหนด เป้าหมายร่วมกัน -การแบ่งหน้าที่และ การมีส่วนร่วม - ความกระตือรือร้น ในการทำงาน - การทำงานอย่าง เป็นระบบ - สนุกสนาน เพลิดเพลินใน ระหว่างทำงาน

12. กิจกรรมเสนอแนะ

1. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ โดยการให้นักเรียนได้อ่านคำศัพท์ที่เป็นภาษาอังกฤษ เป็นการเรียนด้วยการฝึกการออกเสียงของนักเรียนด้วย
2. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา คือ การให้นักเรียนฝึกการทำงานร่วมกันเป็นทีม
3. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย คือ การนำเสนองานหน้าชั้นเรียน เป็นการฝึกการ
การแสดงออกและการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง ชัดเจนและน่าฟัง

13. บันทึกผลหลังการสอน

สรุปผลการเรียนการสอน

13.1 นักเรียนทั้งหมดจำนวน.....คน

จุดประสงค์การเรียนรู้ข้อที่	นักเรียนที่ผ่าน		นักเรียนที่ไม่ผ่าน	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1				
2				
3				
4				

รายชื่อนักเรียนที่ไม่ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ ได้แก่

.....
.....

นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ/นักเรียนพิการ ได้แก่

1).....

2).....

13.2 นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ

.....
.....

13.3 นักเรียนมีความรู้เกิดทักษะ

.....
.....

13.4 นักเรียนมีเจตคติ ค่านิยม 12 ประการ คุณธรรมจริยธรรม

.....
.....

14. ปัญหา/อุปสรรค/แนวทางแก้ไข

.....
.....
.....
.....
.....
.....

15. ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

ลงชื่อ .....ผู้สอน

(นางสาวภาวดี คำมี)

ตำแหน่ง ครูผู้ช่วย

ความเห็นของหัวหน้าสถานศึกษา/ผู้ที่ได้รับมอบหมาย

ได้ทำการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ของ นางสาวภาวดี คำมี แล้วมีความคิดเห็นดังนี้

1. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่

- ดีมาก
- ดี
- พอใช้
- ควรปรับปรุง

2. การจัดกิจกรรมได้นำเอากระบวนการเรียนรู้

- เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาใช้ในการสอนได้อย่างเหมาะสม
- ยังไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรปรับปรุงพัฒนาต่อไป

3. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่

- นำไปใช้ได้จริง
- ควรปรับปรุงก่อนนำไปใช้

4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นางสาวอาชวีณี ไชยสุนทร)
ตำแหน่ง รองฝ่ายวิชาการ

เฉลยแบบฝึกหัดที่ 2.2

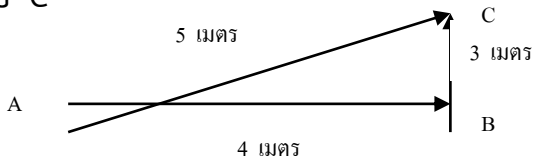
เรื่อง ตำแหน่ง ระยะเวลาและการกระจัด

คำชี้แจง : จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

1. วัตถุหนึ่งเคลื่อนที่จาก A ไป B และต่อไป C ดังรูป จงหาระยะทางและการกระจัดของวัตถุจาก A ไป C

ตอบ

วิเคราะห์โจทย์ ระยะทางวัดความยาวตามเส้นทางการเคลื่อนที่ ส่วนการกระจัดวัดจากจุดเริ่มต้น (A) ไปยังจุดสุดท้าย (B)

$$\begin{aligned} \text{จากรูป ระยะทาง} &= AB + BC \\ &= 4 + 3 \end{aligned}$$

$$\text{ดังนั้น ระยะทาง} = 7 \text{ เมตร}$$

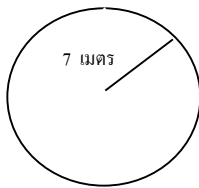
$$\text{และการกระจัด} = AC$$

$$\text{ดังนั้น ระยะทาง} = 5 \text{ เมตร มีทิศจาก A ไป C}$$

ดังนั้น ระยะทางของวัตถุเท่ากับ 7 เมตร และการกระจัดมีขนาด 5 เมตร มีทิศจาก A ไป C

2. วัตถุเคลื่อนที่เป็นวงกลม มีรัศมีความโค้ง 7 เมตร เมื่อเคลื่อนที่ครบรอบพอดี จงหาระยะทางและการกระจัดที่วัตถุเคลื่อนที่ได้

ตอบ

วิเคราะห์โจทย์

$$\begin{aligned} \text{จากรูป ระยะทาง} &= \text{ความยาวเส้นรอบวง} \\ &= 2\pi R \\ &= 2 \times \end{aligned}$$

$$\frac{22}{7} \times 7$$

$$\text{ดังนั้น ระยะทาง} = 44 \text{ เมตร}$$

$$\text{และการกระจัด} = 0 \text{ (จุดเริ่มต้นและจุดสุดท้าย}$$

อยู่ที่จุดเดียวกัน)

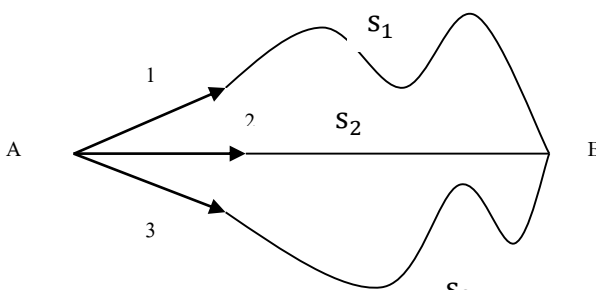
ดังนั้น ระยะทางที่วัตถุเคลื่อนที่ได้ 44 เมตร และการกระจัด 0 เมตร

3. ระยะทาง (distance) คือ ความยาวตามเส้นทางที่วัตถุเคลื่อนที่ได้ทั้งหมด เป็นปริมาณสเกลาร์ คือ มีแต่ขนาดอย่างเดียว มีหน่วยเป็นเมตร(m) โดยทั่วไปเราใช้สัญลักษณ์ S

4. การกระจัด (displacement) คือ เส้นตรงที่เชื่อมโยงระหว่างจุดเริ่มต้นและจุดสุดท้ายของการเคลื่อนที่เป็นปริมาณเวกเตอร์ คือ ต้องคำนึงถึงทิศทางด้วย มีหน่วยเป็นเมตร(m)

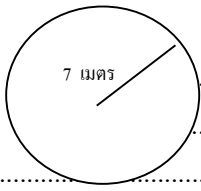
5. จงหาระยะทางและการกระจัด เมื่อวัตถุเคลื่อนที่จาก A ไป B ตามแนวเส้นทาง ดังรูป

ตอบ

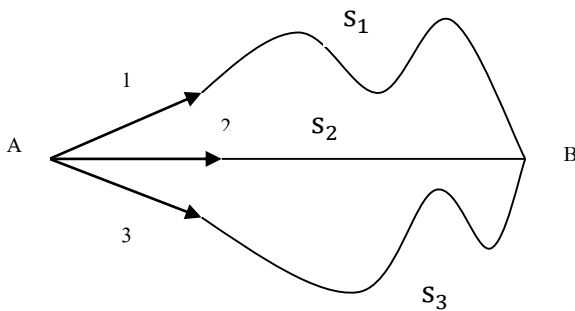
2. วัตถุเคลื่อนที่เป็นวงกลม มีรัศมีความโค้ง 7 เมตร เมื่อเคลื่อนที่ครบรอบพอดี จงหาระยะทางและการกระจัดที่วัตถุเคลื่อนที่ได้

3. ระยะทาง (distance) คือ

4. การกระจัด (displacement) คือ

5. จงหาระยะทางและการกระจัด เมื่อวัตถุเคลื่อนที่จาก A ไป B ตามแนวเส้นทาง ดังรูป

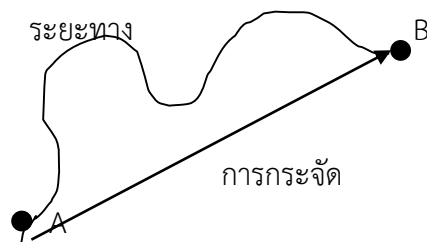
ใบความรู้ที่ 2.2

เรื่อง ตำแหน่ง ระยะทางและการกระจัด

ระยะทางและการกระจัด

ระยะทาง (distance) คือ ความยาวของเส้นทางที่วัตถุเคลื่อนที่ เป็นปริมาณสเกลาร์ มีหน่วยเป็น เมตร

การกระจัด (displacement) คือ เส้นตรงที่ลากจากจุดเริ่มต้นไปยังจุดสุดท้ายของการเคลื่อนที่ เป็นปริมาณเวกเตอร์ มีหน่วยเป็น เมตร

* ปริมาณสเกลาร์ (scalar quantity) คือ ปริมาณที่มีแต่ขนาด เช่น ระยะทาง เวลา อัตราเร็ว มวล พลังงาน กำลัง ความหนาแน่น ปริมาตร ความสว่าง ความดัน ความชื้น เป็นต้น

* ปริมาณเวกเตอร์ (vector quantity) คือ ปริมาณที่มีทั้งขนาดและทิศทาง เช่น การกระจัด ความเร็ว ความเร่ง แรง น้ำหนัก โมเมนต์ การดล โมเมนต์ตัม เป็นต้น

ตัวอย่างการคำนวณ รถคันหนึ่งเคลื่อนที่ไปทางทิศตะวันออกเป็นระยะ 5 กิโลเมตร จากนั้นเคลื่อนที่ไปทางทิศตะวันตกเป็นระยะ 2 กิโลเมตร จงหาระยะทางและการกระจัดของรถคันนี้

การกระจัด

2 km

$$\text{วิธีทำ} \quad \text{ระยะทาง} \quad = 5 \text{ km} + 2 \text{ km} \quad = 7 \text{ km}$$

$$\text{การกระจัด} \quad = 5 \text{ km} - 2 \text{ km} \quad = 3 \text{ km} \quad \text{มีทิศทางไปทางตะวันออก}$$

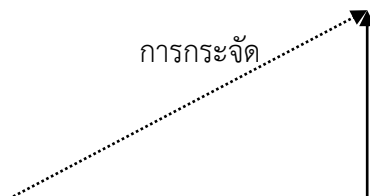
ตัวอย่างการคำนวณ นักเรียนขี่รถจักรยานไปโรงเรียนทางทิศตะวันออกเป็นระยะ 4 กิโลเมตร จากนั้นเคลื่อนที่ไปทางทิศเหนือเป็นระยะ 3 กิโลเมตร จงหาระยะทางและการกระจัดของนักเรียนคนนี้

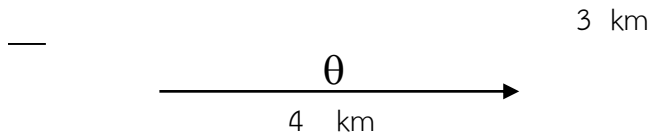
วิธีทำ

เหนือ

การกระจัด

ระยะทาง = 4 km + 3 km = 7 km

การกระจัด = $\sqrt{(4)^2 + (3)^2} = 5 \text{ km}$

จากรูป $\tan \theta = \frac{3}{4}$ หรือ $\theta = 37^\circ$

ดังนั้น การกระจัดมีทิศทางมุม 37° กับทิศตะวันออก

อัตราเร็ว (speed) คือ ระยะทางที่วัตถุเคลื่อนที่ได้ในหนึ่งเวลา หรือ อัตราการเปลี่ยนระยะทาง
อัตราเร็วเป็นปริมาณสเกลาร์ มีหน่วยเป็นเมตรต่อวินาที

$$\text{อัตราเร็ว} = \frac{\Delta \text{ระยะทาง}}{\Delta t}$$

ค่าเฉลี่ยของอัตราเร็วตลอดเส้นทาง เรียกว่า อัตราเร็วเฉลี่ย (average speed : v_{av})

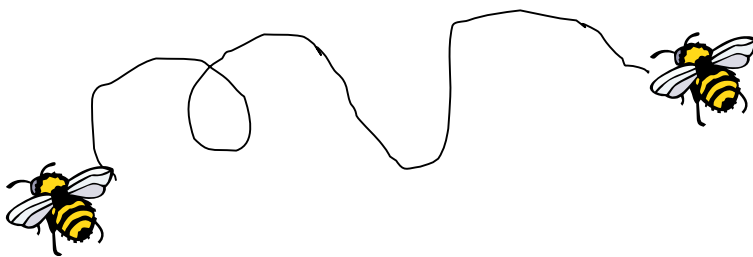
$$v_{av} = \frac{s}{t}$$

เมื่อ v_{av} คือ อัตราเร็วเฉลี่ย มีหน่วยเป็น เมตร/วินาที (m/s)

s คือ ระยะทาง มีหน่วยเป็น เมตร (m)

t คือ เวลา มีหน่วยเป็น วินาที (s)

ตัวอย่างการคำนวณ ผึ้งตัวหนึ่ง บินไปเป็นระยะทาง 10 เมตร ในเวลา 2 วินาที จงหาอัตราเร็วเฉลี่ยของผึ้งตัวนี้ t = 2

t = 0   ระยะทาง 10 m

วิธีทำ

จาก $v_{av} = \frac{s}{t}$

แทนค่า $v_{av} = \frac{10m}{2s}$

= 5 m/s

ความเร็ว (velocity) คือ การกระจัดที่เปลี่ยนไปในหนึ่งเวลา เป็นปริมาณเวกเตอร์ หรือ อัตราการเปลี่ยนแปลงการกระจัด มีหน่วยเป็น เมตรต่อวินาที

$$\text{ความเร็ว} = \frac{\Delta \text{การกระจัด}}{\Delta t}$$

ค่าเฉลี่ยของความเร็วขณะหนึ่งตลอดเวลาช่วงเวลาที่พิจารณา เรียกว่า **ความเร็วเฉลี่ย** (average velocity : v_{av})

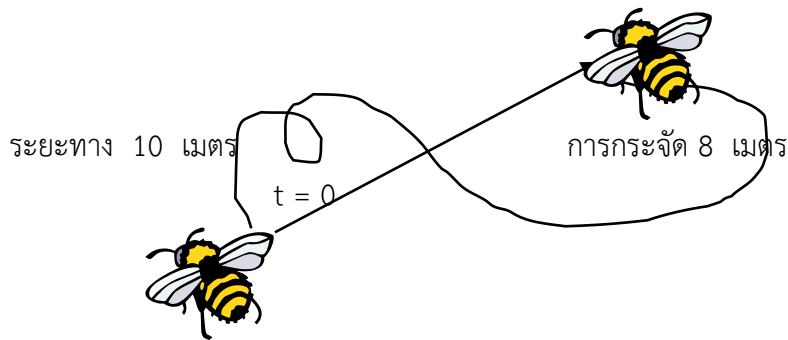
$$\vec{v}_{av} = \frac{\Delta \vec{s}}{\Delta t}$$

เมื่อ $\vec{v}_{av}$ คือ ความเร็วเฉลี่ย มีหน่วย เป็น เมตรต่อวินาที (m/s)

$\vec{s}$ คือ การกระจัด มีหน่วยเป็นเมตร (m)

t คือ เวลา มีหน่วยเป็น วินาที (s)

ตัวอย่างการคำนวณ ผีเสื้อตัวหนึ่งบินไปเป็นระยะทาง 10 เมตร และการกระจัด 8 เมตร ในเวลา 2 วินาที จงหาความเร็วเฉลี่ยของผีเสื้อตัวนี้ t = 2 s

จาก $\vec{v}_{av} = \frac{\Delta \vec{s}}{\Delta t}$

แทนค่า $\vec{v}_{av} = \frac{8m}{2s}$
 $= 4 \text{ m/s}$